

Forvaltningsplan for gås Sarpsborg, Råde, Moss og
Hvaler 2021-2031.
(Med rullering 2025).

Forord

I Østfold er det i skrivende stund en godkjent forvaltningsplan for gås i Fredrikstad kommune. Det har tidligere også vært godkjente planer for Råde, Rygge og Sarpsborg, og Jeløy i Moss. Det har også vært arbeidet med en plan for Haldenvassdraget.

Denne planen er en videreføring av planene for Råde, Rygge og Sarpsborg, og Jeløy i Moss, samt at Hvaler er med. De fleste tiltakene blir videreført, men det er likevel mye som må jobbes med i årene fremover.

De siste tiårene har gåsebestandene økt i Norge, også i Østfold. Ved økte gåsebestander blir beitepresset på landbruksmark forsterket, og det er vesentlige skader fra gås flere steder. På bakgrunn av dette ønsket bondelagene i de aktuelle området at planene skulle rulleres, for å se samlet på kartlegging, tiltak og effekter for å redusere gåsebestanden og skadesituasjonen i landbruket. Det blir også gjort en vurdering av de tidligere planene og effektene som de tiltakene som er prøvd har hatt.

Johan Bergerud Utmarksforvaltningen AS har ført planen i pennen. Arbeidet er finansiert av Viken Fylkeskommune, Fylkesmannen i Oslo og Viken og egne midler fra bondelagene.

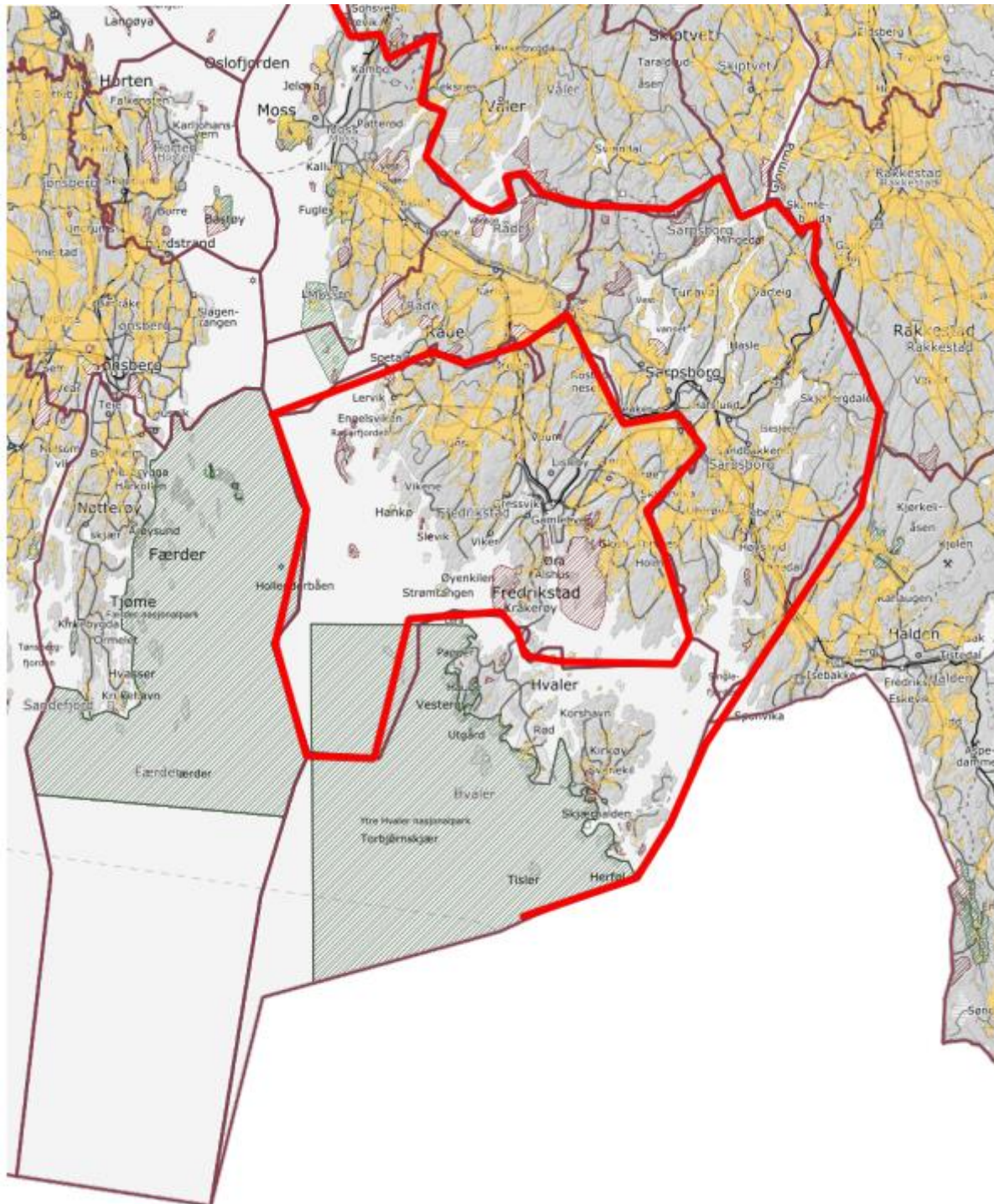
Ørje, 30. mars 2021.

Innhold

Forord.....	2
Områdebeskrivelse.....	4
Arealstatistikk.....	5
Dagens gåsebestand.....	6
Grågås.....	6
Kandadagås	8
Kortnebbgås	9
Hvitkinngås	10
Dagens skadesituasjon.	11
Jakt.....	12
Lovverk	14
Utførte skadeavvergende tiltak 2017-2019.	16
Målsetninger	17
Hovedmål	17
Delmål.....	17
1. Organisering av gåsejakt	17
2. Tidligjakt	19
3. Organisert og kontrollert eggsanking.....	20
4. Andre skadeavvergende tiltak.....	20
5. Informasjon og gåsejaktkurs	23
6. Måling av effekten av de ulike tiltakene	24
Vedlegg:.....	25
Vedlegg 1: Arter – Biologi.....	25
Vedlegg 2: Forslag til tilrettelegging for effektiv gåsejakt.....	27
Vedlegg 3: Skjema for dokumentasjon av skadefelling av Kanadagås.....	29
Vedlegg 4: Skjema for søknad om skadefelling av Gås	30

Områdebeskrivelse

Kommunene Sarpsborg, Råde, Moss og Hvaler ligger i tidligere Østfold fylke. Alle kommunene har kystlinje til ytre Oslofjord.

0 2 4 6km

Koordinatsystem: UTM 33

kilden.nibio.no

06.01.2021

Kart 1: Oversikt over området med dyrka mark (gult) og naturreservater (skravert rød). Fredrikstad har egen forvaltningsplan for gås.

Arealstatistikk

Tabell 1: Arealstatistikk for kommune, Sarpsborg, Råde, Moss og Hvaler (Kartverket 2021).

Arealtype	Sarpsborg	Råde	Moss	Hvaler	Samlet for planområdet
Dyrket mark	77030	36420	33920	4230	151600
Skog	247070	54610	63430	54230	419340
By og tettsted	15680	2510	11360	980	30530
Annet	65200	25220	29060	30680	150160
Totalt landareal (inkl øyer)	404980	118760	137770	90120	751630

Alle tre kommunene består av en vesentlig kystlinje, samtidig som Sarpsborg også har et stort areal ferskvann. I kystlinjen finnes det flere verneområder som omfatter de tre kommunene, og 13 av disse er naturreservat som har betydning for gjess (tabell 2).

Tabell 2: Naturreservat i Sarpsborg, Råde, Moss og Hvaler som har betydning for gjess.

Navn	Land-/innsjøareal	Sjøareal	Kommuner
Vestre Vansjø naturreservat	3285		Moss
Vestvannet naturreservat	1240		Sarpsborg
Skinnerflo naturreservat	1765		Sarpsborg, Fredrikstad, Råde
Skjebergkilen naturreservat	270	100	Sarpsborg
Moskjæra naturreservat	969		Råde
Kråkstadfjorden naturreservat	70	670	Råde
Kurefjorden naturreservat	48	3430	Råde, Moss
Rambergbukta naturreservat	50	325	Moss
Gullholmen naturreservat	33	35	Moss
Sandøysalta naturreservat	80	20	Hvaler
Herfølsalta naturreservat	80	56	Hvaler
Gjølertangen naturreservat	160	60	Hvaler
Ytre Hvaler Nasjonalpark	14000	340000	Hvaler
Samlet	22050	344696	

I tillegg er det reservater i Fredrikstad som gåsa i området også bruker.

Planområdet har et variert landskap, fra områder ved kysten hvor dyrka marka går helt ned til sjøen, til de indre områdene planområdet hvor utfordringene med gås er knytt til de større ferskvannsføremstene Glomma, Vestvannet, Vansjø og Skinnerflo med flere.

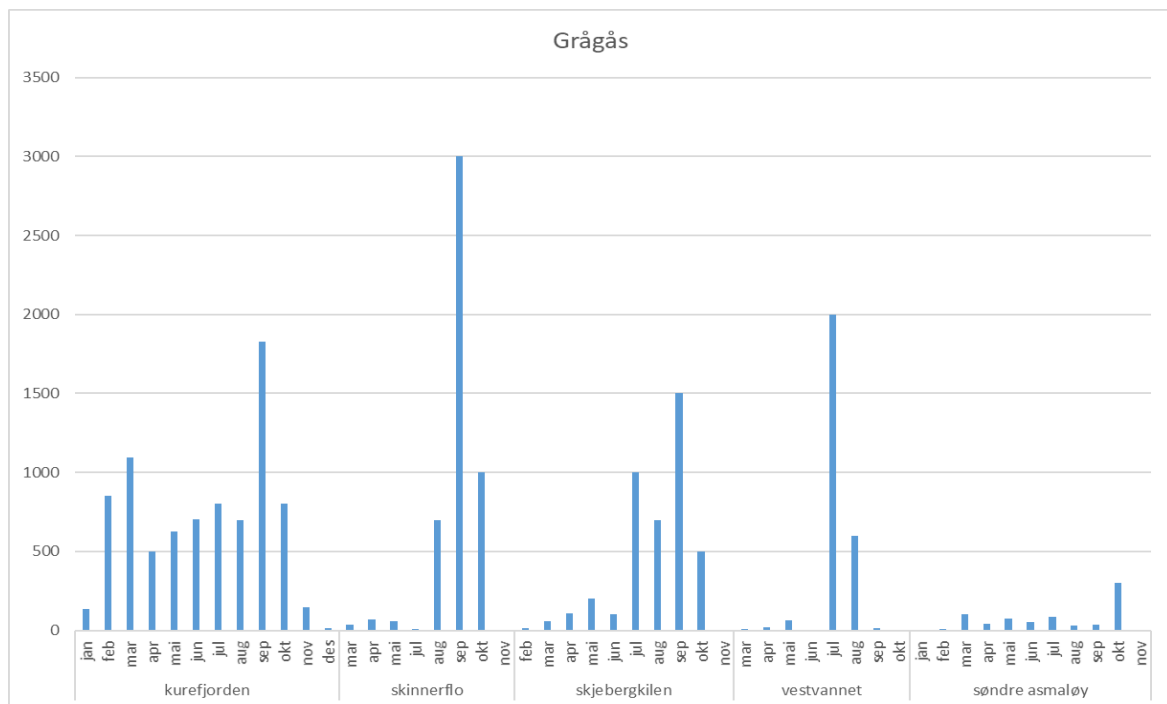
Omkring 20 % av det totale arealet i planområdet er dyrka mark. I Råde og Moss er det en stor andel av dyrkamarka hvor det drives med grønnsaksproduksjon. I Sarpsborg og Hvaler er det i hovedsak korn og grasproduksjon.

Dagens gåsebestand

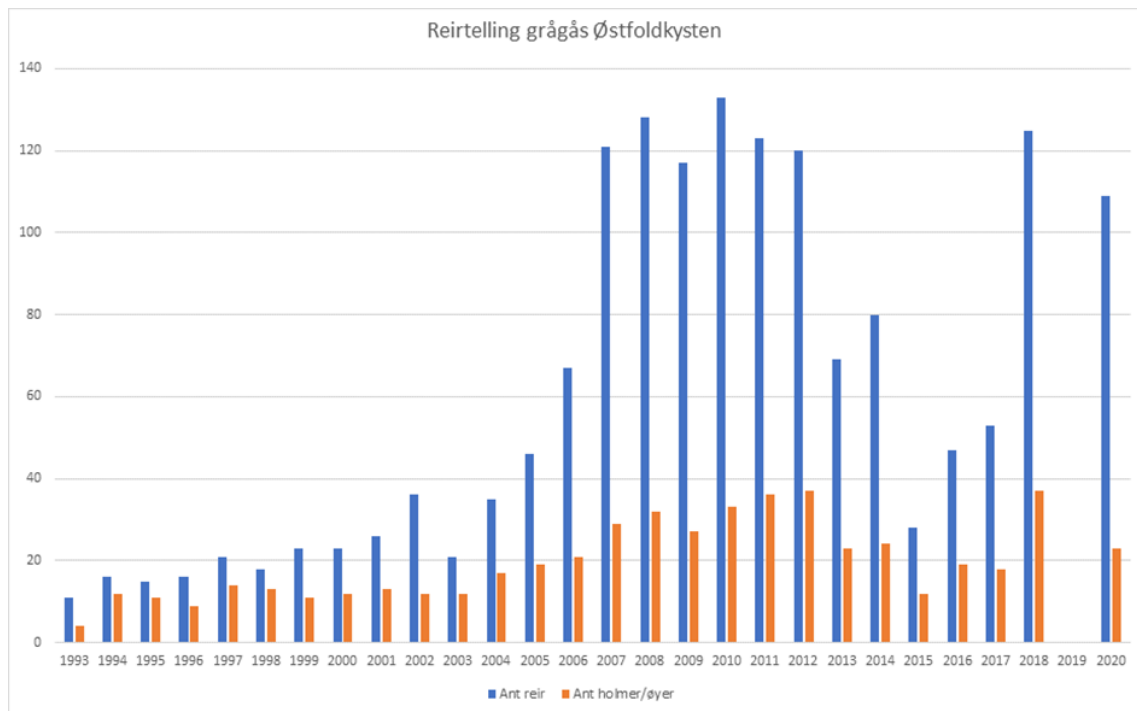
Vi har valgt å benytte data på antall observerte gås fra naturreservatene, der fuglekikkere driver en relativt omfattende registrering av alle fugleartene de ser. Disse registreringene blir samlet på www.artsobservasjoner.no.

Vi har også resultater fra sjøfugltelling langs Østfoldkysten. Tellingene er gjennomført med stort sett faste områder og faste folk. Reirtellemetoden er ikke like god på gress og ender som den er på måker og terner. Figurene antas likevel å speile utviklingen. Dog litt ulikt for artene. Kanadagås og Hvitkinngås hekker i ganske åpne områder og registreres greit. Grågås hekker også i mer vegetasjon og er ikke like greit å få med overalt. Den største mangelen for grågåstellingene er at de ikke fanger opp den økende hekkingen i ferskvann, og dermed ikke viser hele bestandsutviklingen. (Statsforvalteren i Oslo og Viken, resultater fra sjøfugltellinger på Østfoldkysten).

Grågås

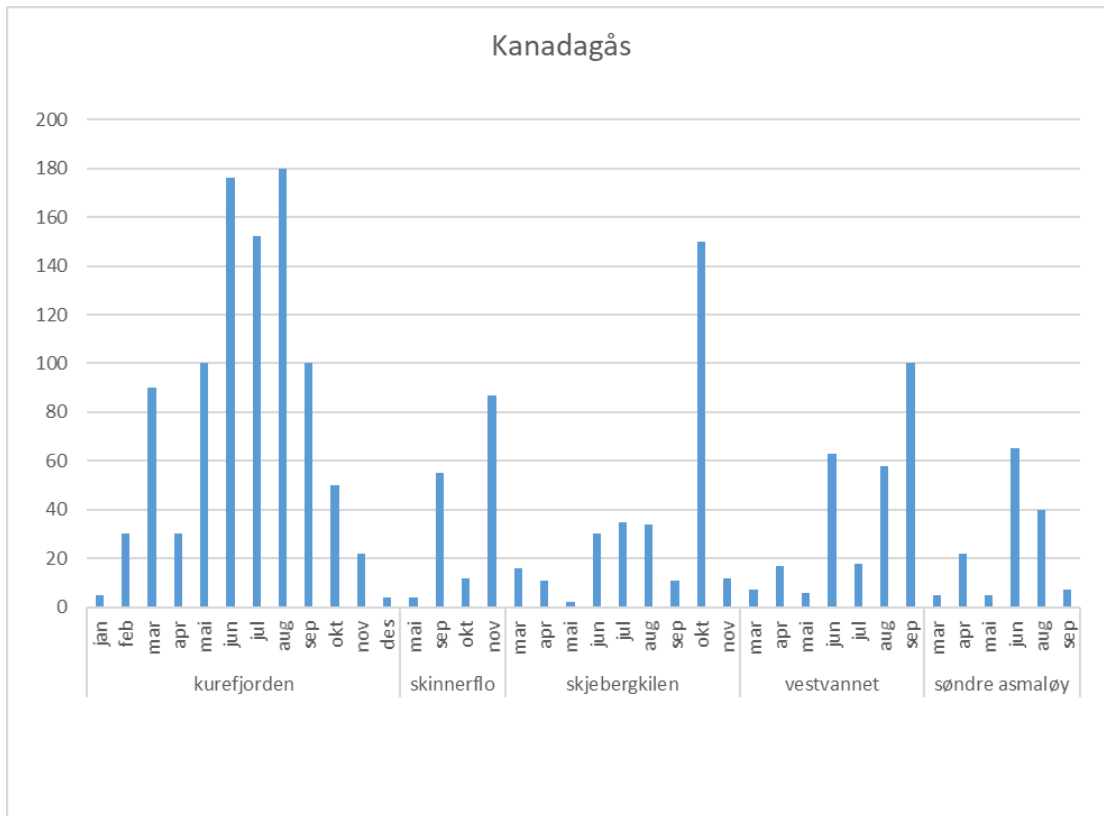

Figur 1: Oversikt på maksimalt antall grågås registrert samtidig av fuglekikkere gjennom året i perioden 2016 – 2020, fordelt på de viktigste fuglereservatene. Figur laget fra data hentet fra www.artsobservasjoner.no. Kurefjorden omhandler også Kråkstadfjorden.

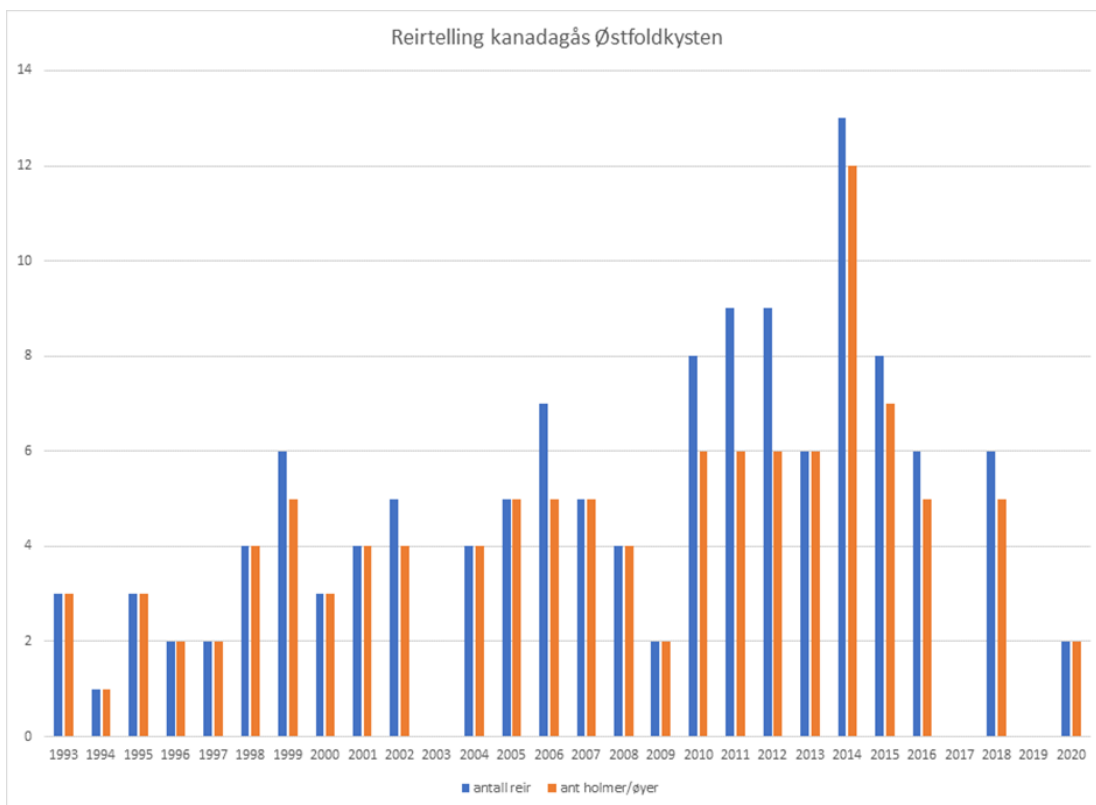

Figur 2: Reirtelling av grågås langs Østfoldkysten (Statsforvalteren i Oslo og Viken).

Kanadagås

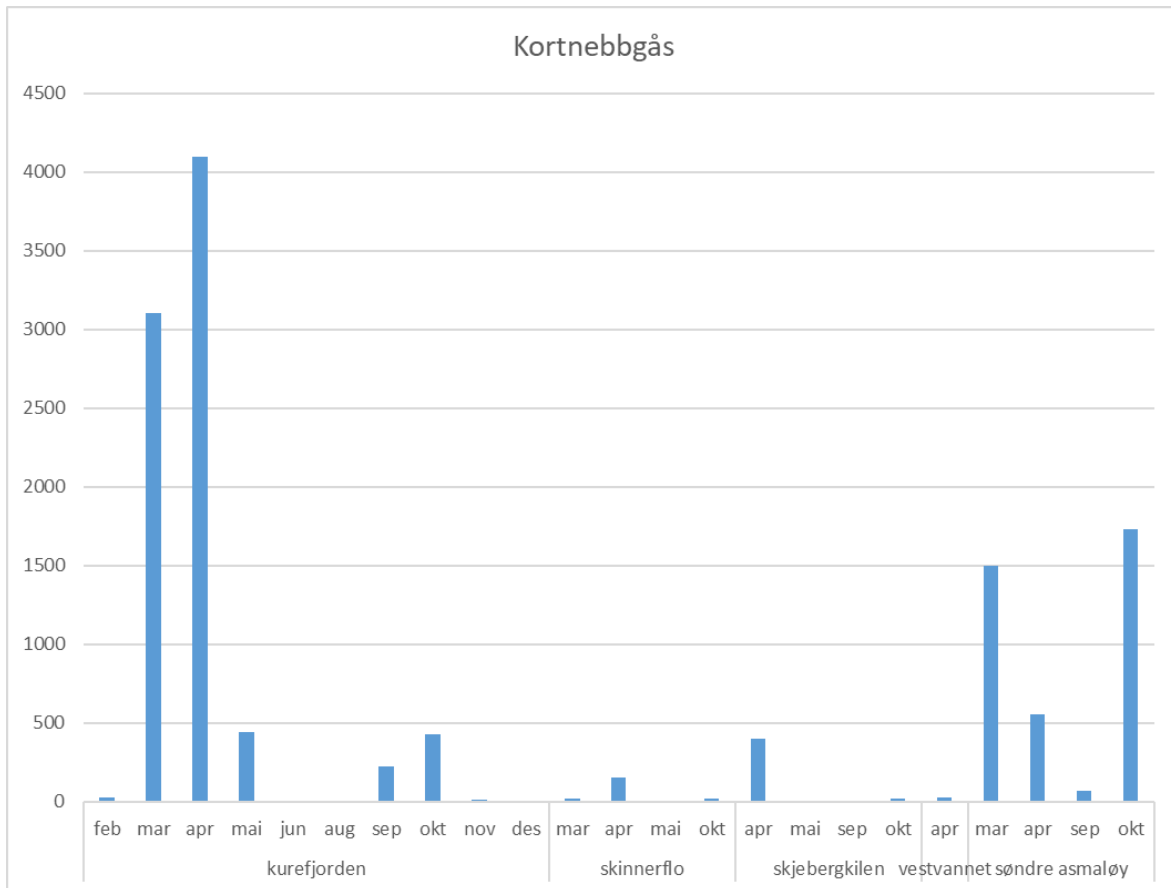
Figur 3: Oversikt på maksimalt antall kanadagås registrert samtidig av fuglekikkere gjennom året i perioden 2016 – 2020, fordelt på de viktigste fuglereservatene. Figur laget fra data hentet fra www.artobservasjoner.no. Kurefjorden omhandler også Kråkstadfjorden.

Figur 4: Reirtelling av Kanadagås langs Østfoldkysten (Statsforvalteren i Oslo og Viken).

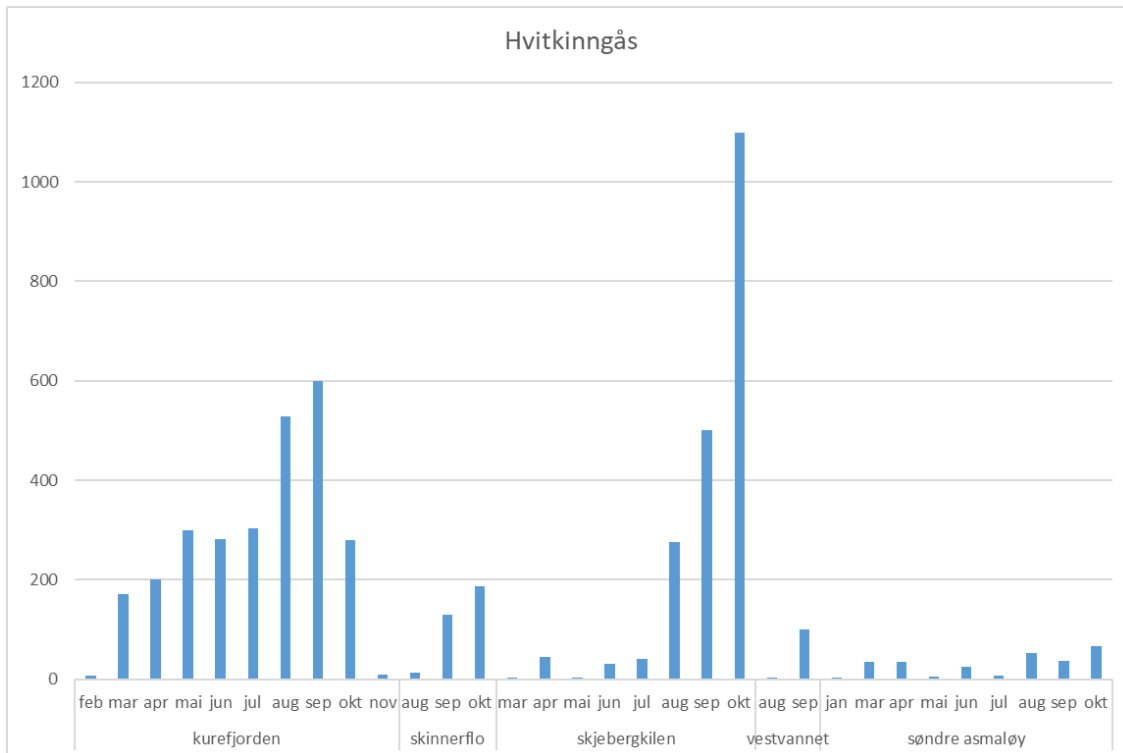

Kortnebbgås

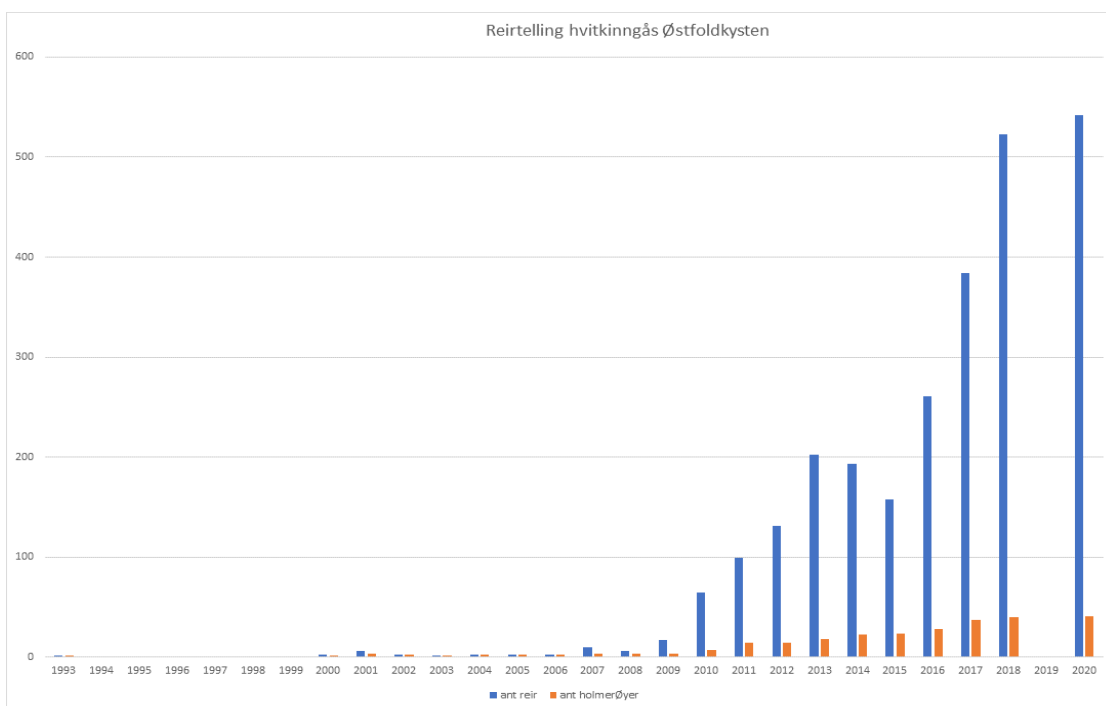
Figur 5: Oversikt på maksimalt antall kortnebbgås registrert samtidig av fuglekikkere gjennom året i perioden 2016 – 2020, fordelt på de viktigste fuglereservatene. Figur laget fra data hentet fra www.artsobservasjoner.no. Kurefjorden omhandler også Kråkstadfjorden. Observasjonene fra Søndre Asmaløy i mars og oktober var trekkende og overflygende gås.

Hvitkinggås

Figur 6: Oversikt på maksimalt antall hvitkinggås registrert samtidig av fuglekikkere gjennom året i perioden 2016 – 2020, fordelt på de viktigste fuglereservatene. Figuren baserer seg på data hentet fra www.artsobservasjoner.no. Kurefjorden omhandler også Kråkstadfjorden.

I tillegg viser sjøfugltellinger at det er en kraftig øke i antall hvitkinggås reir (Statsforvalteren i Oslo og Viken, resultater fra sjøfugltellinger på Østfoldkysten).

Figur 7: Reirtelling av Hvitkinggås langs Østfoldkysten (Statsforvalteren i Oslo og Viken).

Dagens skadesituasjon.

Gras: De fleste som opplever store økonomisk tap forårsaket av gås har gras til melkeproduksjon. Skadene på gras skjer gjerne etter førsteslått, ved at gjessene holder veksten på graset nede, samtidig som ekskrementer skaper problemer med forkvalitet. På sommeren er det stedvis store skader på gras.

Det er også en produsent av ferdigplen i Rygge som opplever relativt store problemer med gjessene ved at de både beiter gras og skiter ned plenen som skal selges. Ekskrementer i ferdigplenen fører til at produktet ikke er salgbart.

Korn: Beiting skjer stedvis i stort omfang på nyspiret åker og en stund fremover, så lenge den er grønn og ikke har begynt å skyte aks. Det observeres også at gåsa eter seg inn fra jordekanten på åker i alle stadier, lander i legde eller tynn grønnmoden åker, samt trækker ned stående åker. Beiting i legde eller inn fra kanter hvor den klarer å lande, gjør her stor skade da en flokk spiser mye korn på ganske kort tid. Det blir også mye møkk liggende igjen hvis den går og beiter i legde.

Grønnsaker: I grønnsaksproduksjon kan gjess utgjøre et problem ved beiting, nedtråkking og ekskrementer, i hovedsakelig nysådd og nyplantede kulturer. Ved gåsebeiting i grønnsaksproduksjon kan man fort få et stort økonomisk tap, da det er store verdier på små areal. På Jeløy er det observert tap på over en million kroner på en teig med persille, som ble spist helt opp av grågås på et par dager.

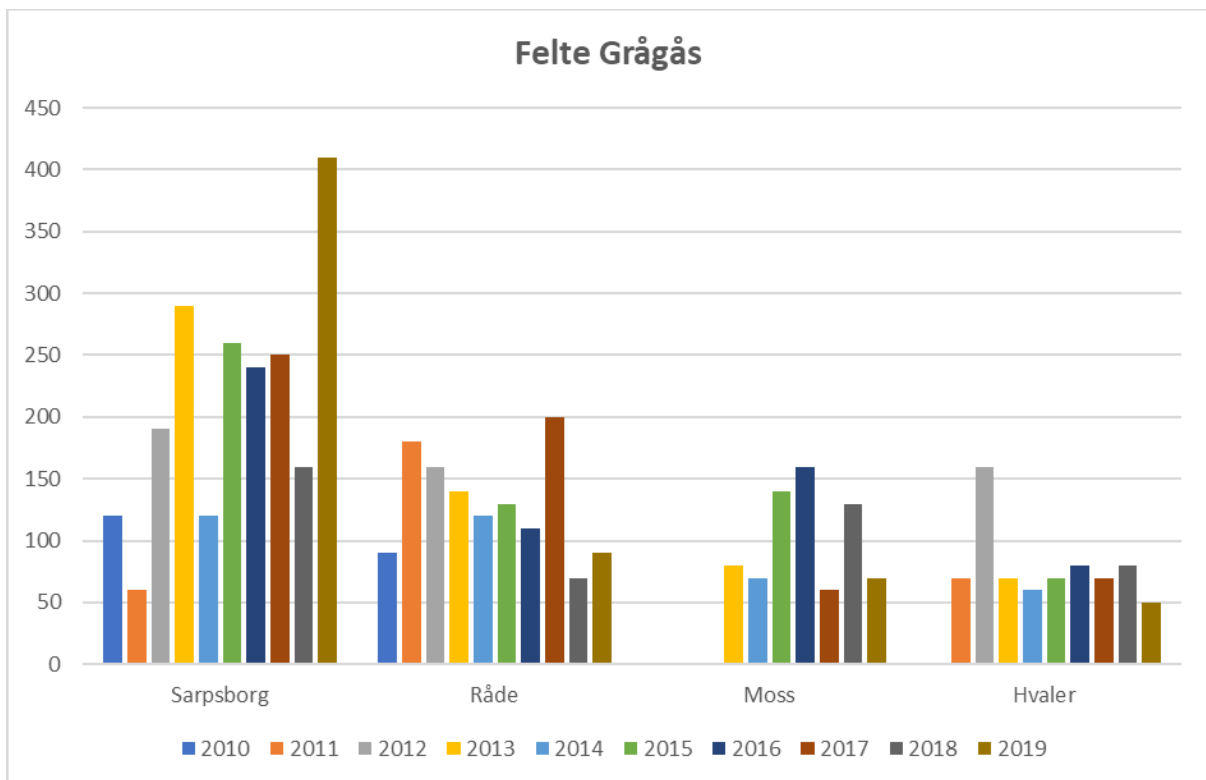
Offentlig areal

Det er ikke bare i jordbruksproduksjoner man kan få omfattende problemer med tilstedeværelse av gås. Gås kan opptre i store mengder på friluftsområder som badestrender, golfbaner og andre grøntområder/parker. Dette kan føre til beiteskader og spesielt tilgrising med ekskrementer, som er til sjenanse for publikum. For å ta vare på allmennhetens interesser er det derfor viktig å være bevisst med overvåking av slike områder slik at man kan avverge eventuelle problemer som gås medfører i slike områder. Å ha dialog med publikum og rettighetshavere er viktig for å ta utfordringene på et tidlig tidspunkt. Ved å redusere bestanden av gjess vil også problemene på offentlig areal reduseres.

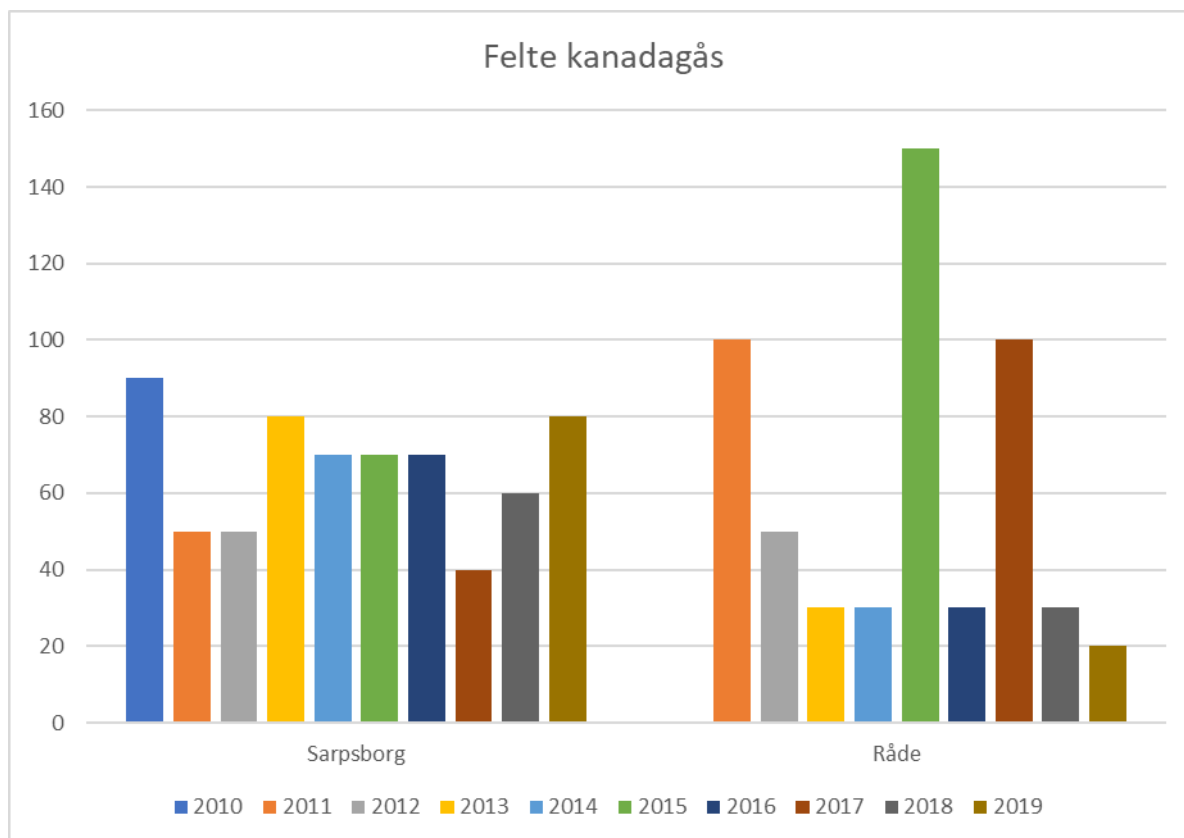
Jakt

Det felles flest gjess i Sarpsborg med om lag 200-250 grågås (Figur 5) og ca 70 kanadagås pr år (figur 6). Sarpsborg hadde i 2019 sin høyeste registrering med 410 felte Grågås. I Råde er det skutt mellom 70-200 grågås pr år de siste årene. De siste 5 årene er det felt mellom 440 og 620 grågås i området totalt. For Moss og Hvaler sin del er det på SSB ikke registrert felte kanadagås. Dette kan skyldes at det er et for lite antall som er rapportert inn av jegerne.

Det var i 2017-2019 åpnet for tidligjakt (26/7-9/8) på grågås i Råde og Rygge, og i 2018-2019 i Sarpsborg.

Figur 5: Antall felte grågås i Sarpsborg, Råde, Moss og Hvaler i perioden 2010 – 2019. SSB.NO

Figur 6: Antall felte kanadagås i Sarpsborg, Råde og Rygge i perioden 2010 – 2019. SSB.NO

Rapporter fra bønder og grunneiere under gåseskadeundersøkelsen i Østfold 2011 og 2016 forteller at det felles mindre enn 10 gås årlig på de fleste av gårdene som har problemer med gås. Noen steder felles det 10 – 50 gjess. Dagens jaktuttak og organisering fungerer ikke tilfredsstillende for å redusere skadene. Det er behov for endring av jaktorganiseringen, for å øke på jakttrykket og uttaket av gås. Samarbeid mellom bønder og jegerne er en viktig forutsetning og vi ser her fordelene av å la kun 1 jaktlag bruke et område, hvor de i dialog med bøndene kan se hvilke områder som gåsa holder til på og planlegge jakte ut ifra det.

Man har enkelte vellykkede jakter hvor det ble felt over 50 gås på en økt. Dette har ofte vært et samarbeid mellom bønder og jegere, hvor gåsa har fått være i fred i et område over noen dager før det har blitt jaktet.

Grågåsa er mer utfordrende å jakte på enn kanadagåsa. Ved jakt på grågåsa kreves svært god kamouflasje, mens kanadagåsa i flere tilfeller er «dummere/mindre sky» enn grågåsa. Det kreves derfor bedre planlegging og tilrettelegging for å få til flere vellykkede jakter på grågåsa. Mens kanadagåsa vil kunne lande på et jorde hvor det er satt ut lokkefugl/bulvaner som ligner grågåsa, vil ikke grågåsa lande i en flokk med Kanadagås lokkefugl/bulvaner. Bedre skjul er også nødvendig.

Når det gjelder hvitkinngåsa, er det ikke åpnet på jakt, men kommunene kan nå gi skadefellingstillatelse på denne arten. Det er imidlertid noen utfordringer/ukjente faktorer med dette. Siden hvitkinngåsa ikke har blitt jaktet på i Norge, er den mindre sky enn de andre gåseartene. Dette gjør at det er usikkerhet rundt effekten av skadefelling, siden skadefelling i stor grad blir brukt om et skremmetiltak.

Lowverk

Grunneier har enerett til jakt og fangst på sin eiendom, med visse innskrenkinger (viltloven §27). Jaktretten er både en rettighet og en plikt for grunneier. Jaktrettshaveren har forvaltningsansvaret for flere av gåseartene, innenfor rammene som er bestemt fra det offentlige.

Overlater grunneieren sin eiendom til noen annen til bruk, følger jaktretten med arealet, dersom ikke annet er spesifisert i leiekontrakten (viltloven § 28). Hvis grunneier forbeholder seg jaktretten selv, kan ikke jakt drives på brukerens åker og eng i tiden fra og med **1.mars til 30. september**. Jaktrett kan ikke skilles fra eiendommen lengre enn 10 år om gangen, uten når jaktretten følger bruksretten til eiendommen. Framleie av jaktrett kan ikke finne sted uten samtykke fra grunneier. Overlater grunneieren til noen annen enn grunnens bruker å utøve jakten, er også eieren ansvarlig for økonomisk skade som jakten volder brukeren.

Ordinær jakttid for gåseartene grågås, kortnebbgås og kanadagås er 10.8 – 23.12 (tom. 2022). Det er ikke jakt på hvitkinngås.

Fylkeskommunen har fått myndighet til å utvide jakten på kanadagås med inntil 15 dager i forkant av ordinær jakttid, og inntil 2 måneder i etterkant. Det skal tas særlig hensyn til om utvidet jakt på Kanadagås vil komme i konflikt med utøvelsen av jakt på grågås.

Statsforvalteren har myndighet til å starte jakta på grågås inntil 15 dager. Dette krever at en lokal forvaltningsplan for grågås foreligger og at planens faglige innhold er godkjent av Stasforvalteren.

Fra forskriften om jakttider:

Det er sterkt ønskelig at grunneierne organiserer og tilrettelegger jakta slik at uttaket optimaliseres og skadeomfanget minimaliseres. Så langt som mulig bør det også legges til rette for salg av jaktkort. God organisering gir sikrere jakt.

Formålet med å starte jakta på grågås tidligere er:

1. bygrense skadeomfanget på dyrka mark
2. regulere bestanden ved at jaktuttaket økes ved:
  - a. at jakta kan foregå over en lenger periode før gjessene trekker sørover.
  - b. Å felle flere ikke-hekkende gjess.

En forutsetning for å forskriftsfeste tidligere jaktstart er at det ikke drives utstrakt skadefelling på våren.

Dersom det blir åpnet for tidligere jaktstart på grågås, skal det kun jaktes innenfor et tidsrom 24.00-10.00 eller 16.00-22.00.

Dersom det blir søkt om og åpnet for tidligjakt i våre områder, er det jakt på morgenen som har vist seg å være mest effektiv. Jakt om morgenen gjelder i tidsrommet 2400-1000 i våre områder.

Felling av vilt som utgjør skade kan etter søknad felles også utenfor ordinær jakttid (Forskrift om Skadefelling med mer (viltforskriften). For grågås og hvitkinngås (For hvitkinngås i fylkene Viken, Innlandet, Vestfold og Telemark, og Agder) skal det søkes kommunen. For kortnebbgås må det søkes til Statsforvalteren For å få tillatelse til skadefelling skal skadene oppstå først, skadene skal være av økonomisk betydning og det skal være utført andre skadereduserende tiltak først. Søknaden til

kommunen eller Statsforvalteren skal være skriftlig. Skadefelling kan utføres av grunneier og forpakter, eller andre på vegne av disse.

For kanadagås og stripegås kan skadefelling etter den skadelidende gjennomføres. Den skadelidte skal uten ugrunnet opphold rapportere om uttaket til kommunen med opplysninger om antallet individer, art og hvilken skade som var grunnlaget for uttaket. Dette er nytt i viltforskriften fra 2020.

I Viltforskriften kom det også bestemmelser som sa at det ikke skal benyttes lokkemidler ved skadefelling av fugl og at Retten til å gjennomføre skadefelling ikke kan selges eller tilbys andre mot vederlag.

Hvilke vurderinger må grunneier/bruker gjøre i forbindelse med gjennomføring av skadefelling av kanadagås (og stripegås) etter egen vurdering:

Den som har beslutningsmyndighet etter § 3-4 til § 3-6 kan etter søknad gi tillatelse til uttak for å stanse eller avverge skade hvis følgende vilkår er oppfylt:

- a. Skaden er eller kan bli av vesentlig økonomisk betydning.*
- b. Skadeforebyggende tiltak er i rimelig utstrekning forsøkt, vurdert ut fra hvilke verdier som skal beskyttes og kostnadene ved alternative tiltak.*
- c. Uttaket rettes mot skadegjørende individ.*
- d. Uttaket er egnet til å stanse eller vesentlig begrense skadesituasjonen.*
- e. Uttaket ikke truer bestandens overlevelse.*

Dersom mordyr avlives i yngletiden, skal avkommet om mulig også avlives.

Utførte skadeavvergende tiltak 2017-2019.

Bondelagene i området har fylt ut og levert skjema for evaluering av tiltak som ble laget i forbindelse med den forrige planen i Sarpsborg, Råde og Rygge.

Her følger en kort oppsummering.

Organisert jakt: Forsøkt i liten grad i Sarpsborg. Det vises til jaktkortsalg langs Glomma i Varteig/Tune. Denne jakten gjelder i elva og 50 meter inn på land fra vannkant.

Forsøkt i Rygge og på Jeløy. Har noe effekt, men begge plasser blir det pekt på utfordringer med sprikende grunneierinteresser.

Tidlig jakt: Effekten er meldt til middel/god. Varierende omfang. Sarpsborg har hatt 1-2 svært vellykkede økter. Fellesnevner her er godt samarbeid mellom jegere og grunneiere.

Bli i mange tilfeller kun utført som skadefelling ved at det skytes et fåtall individer for å skremme, men får ikke den bestandsregulerende effekten man ønsker.

Skremming manuelt: Forsøkt i alle områder. Effekten er meldt til å være middels/god, men det krever stor innsats. Ellers kortvarig effekt. Utfordringer med at gåsa flytter seg til naboen. Fra Jeløy; Gåsa bli jaget fra friluftsområder/badeplasser og tilbake på dyrka mark. Generelt, fungerer best i kombinasjon med friområde/områder hvor gåsa får være i fred.

Skremming med hund: I liten grad forsøkt. Rygge melder om god effekt, men at det kreves oppfølging.

Fugleskremsel: Forsøkt i alle områdene. Liten effekt, må flyttes omtrent daglig for å få effekt.

Gjerding: Forsøkt i Råde og på Jeløy. Liten eller ingen effekt i Råde. Delvis effekt på Jeløy hvor det er gjerdet mot friområde.

Gasskanon: Forsøkt i områdene som i dag er i Moss kommune: Liten til middels effekt. Må flyttes ofte. Utfordringer i nærheten av bebyggelse.

Skadefelling: Forsøkt i alle områder, Middels til god effekt som et skremmetiltak.

Målsetninger

Hovedmål

Hovedmålet med denne forvaltningsplanen er å redusere skadene fra gås i jordbruksvekster i kommunene Sarpsborg, Råde, Moss og Hvaler. Gjennom denne planen ønsker de lokale bondelagene å sette tiltakene i system over hele området, slik at effekten av tiltakene blir best mulig sett området over ett. Det er nærliggende å tro at skadesituasjonen vil forverres hvis det ikke utføres tiltak fremover, samt at skadene trolig vil komme også på arealer som ikke har skader i dag. Hvis hver enkelt grunneier utfører tiltak hver for seg vil effektene av tiltakene bli mindre enn om de samordnes. Hvis det utføres tiltak tilfeldig her og der, vil gjessene flytte seg over til en annen grunneier, og problemet er ikke løst.

For å bruke skremming som skadeforebyggende tiltak er det viktig å skremme på riktig måte, på rette arealer samt i rett tidspunkt. Ved beiting på arealer eller til tider gjessene kan gjøre skade, er det viktig å skremme gjessene. Er det derimot beiting i stubb etter tresking, bør ikke gåsa skremmes, slik at gåsa får ro i dette området. Det vil gjøre jakta mer effektiv, ettersom gåsa da er trygg på lokaliteten. Ved å rette inn jakta etter at gjessene har vært et par dager på samme stubbåker, kan jakta bli svært vellykket.

Tiltak som går på felling av gås kan kun, i utgangspunktet, benyttes mot jaktbare arter (grågå, kortnebbgå og kanadagå). Skremseltiltak kan benyttes også på fredete gåsearter.

Hovedmålet planlegges oppfylt gjennom tre delmål, hvorav delmål 1 og 2 er å redusere gåsebestanden og skadene, mens delmål 3 er å redusere kun selve skaden.

Delmål

1. Organisering av gåsejakt

Tidspunkt for gjennomføring: Oppstart 2017, kontinuerlig utviklingsprosess.

Rettet mot gåseart: Grågå og til dels kanadagå og kortnebbgå.

Planområdet er et felles forvaltningsområde for gås, men selve jaktorganiseringen vil gjøres på mer lokalt plan. Det er fornuftig å anlegge flere små jaktfelt i de mest utsatte områdene. Jaktfeltene samarbeider om regler og overordnede mål, mens tilrettelegging og evt salg av jakta skjer på jaktfeltnivå. Jaktfeltene består av en eller få eiendommer som har gås til stede, og hvor det er hensiktsmessig å være et felles jaktområde.

Effektiv gåsejakt krever gode gåsejegere, spesialisert utstyr og god planlegging. Erfarne gåsejegere gir en høyere avskyting, en sikrere jakt og en mer forutsigbarhet enn uerfarne jegere. Sikkerheten er det viktigste punktet, og det må spesielt tas hensyn til der det er andre brukergrupper til stede. Jakt på innmark foregår ofte nær bebyggelse, og krever kunnskap om blant annet sikkerhetsavstander, skyteretninger og annen våpenbehandling. Det er dog viktig å slippe til uerfarne jegere for å rekruttere jegere, i samarbeid med mer erfarne jegere. Arrangering av gåsejaktkurs i er et alternativ.

Gjessene er svært sky og skeptiske, og forlater området relativt raskt hvis det ikke settes begrensninger for når det jaktes. Erfaringer viser at korte perioder med fredning, samt kort tid mellom fredningsperiodene fungerer bedre for å holde på gjessene lengst mulig enn å ha en uke

jaktfri i slengen. Ved å la gåsa ha noen dager hvile vil de ikke skjønne hvor det er jakt og hvor det er trygt å være, samt ikke når jakten foregår. Det anbefales at det kun jaktes 2-3 dager per uke.

Ved gåsejakt er det viktig å ha et fåtall jaktlag inne samtidig. Hvis det sitter jegere på hver teig vil jakten bli mindre effektiv ved at gjessene ikke har noe stede å være, slik at uttaket av gås blir samlet sett mindre. Hvor mange jaktlag som kan være til stede samtidig vil variere med areal, arrondering, mengde gås og andre lokale forhold. Det er en fordel med kun et jaktlag per jaktfelt, da det skaper forutsigbarhet, økt sikkerhet og enklere kommunikasjon mellom jegere og grunneiere.

Siden gåsejakta normalt starter 10.august er grunneier avhengig av tillatelse fra leietager av jorden for å kunne tilby jakt på innmarka frem til og med 30.september, jmført viltloven §28.

Det er en målsetning og øke den årlige avskytingen av gjess til 1000 eller flere i løpet av planperioden.

Ansvar:

- **Organisering av felles jaktområder for hele området: Østfold bondelag fungerer som arbeidsgruppe for å organisere jakten på gås. Bondelaget arbeider med jakten samlet sett på hele området.**
- **Organisering av jaktfelt: Hver enkelt grunneier oppfordres til å samarbeide med naboene om et jaktfelt, bestående av naturlige avgrensede områder med landbruksjord. Ved å lage små jaktfelt bestående av noen få grunneiere er det enkelt å organisere, samt lett å administrere for grunneierne. Hvert enkelt jaktfelt organiserer jakten selv, og har ansvar for å få inn jegere på jaktfeltet. Det er viktig med samarbeid mellom jaktfeltene, via styringsgruppen. Det henstilles til å oppnå kontakt mellom jegerne på de ulike jaktfeltene som er til stede på de ulike eiendommene i dag, slik at disse kan være med i prosessen mot god organisert gåsejakt. Kontakt mot jegere må prioriteres for å få tak i gode og erfarne gåsejegere, men også rekruttere nye jegere. Jaktfeltet tilrettelegger jakten ved å avtale parkering, hviledager, jakttidspunkt på døgnet og andre elementer som best håndteres på jaktfeltnivå.**
- **Tidligere Utmarksavdelingen for Akershus og Østfold har i samarbeid med Norges Bondelag laget en veileder på jaktorganisering av gåsejakt som kan sendes ut til grunneiere i området.**

Salg av jakta

Etterspørselen etter gåsejakt har økt i takt med bestanden. Det er dog lite organisert gåsejakt på Østlandet, og spesielt i Østfold. I dag reiser jegeren rundt fra gård til gård og spør om gåsejakt, og jakten er ikke satt i system over større områder.

Hvis jakten er organisert i jaktfelt, kan jakta selges slik at interesserte jegere får tilgang til jakten. Jakten bør selges som helårs utleie av jaktfelt til et jaktlag som har erfarne jegere, for at jakten skal være effektiv og forutsigbar for grunneierne og andre brukere.

Samtidig med salg bør jakta tilrettelegges, slik at jakten blir best mulig opplevelse både for jeger, grunneier, bonde eller andre brukergrupper. Regler for jakten er viktig, slik at sikkerheten er ivarettatt

for alle i området. Eksempler på jaktregler ligger vedlagt (Vedlegg 2). Tilrettelegging av jakta i form av andre elementer er også viktig.

Salg av jaktkort kan gi en inntekt til hver enkelt grunneier. Inntekten kan også finansiere tilretteleggingstiltak.

Overnatting

For å lage en komplett pakke for gåsejakt man lage en pakke med overnatting. Overnattingen kan være av enkel standard. Dette kan gi inntekter til grunneier/vertskapet. Alternativt kan man ordne overnatting på eksisterende steder i kommunen eller kommunene rundt.

Gås som mat

Gås er en stor matressurs, som utnyttes lite i dag. Noen gåsejegere selger gåsa til restaurant eller godkjent viltslakteri, samt benytter den selv i matlaging. Utmarksavdelingen har kontakt med flere som ønsker å kjøpe gås, både viltslakteri, restauranter og privatpersoner.

Noen jegere stopper jakten når de har felt nok til sitt eget bruk. Grunneieren/bonden kan stimulere til høyere uttak av gås, da salg av gås kan finansiere jakten for jegeren, samtidig som jegeren kan " få brukt" gåsa til noe.

- Småvilt kan omsettes fra jeger direkte til privatpersoner og til butikker, restauranter etc. uten kontroll. Dersom småviltet skal ut på større markeder må det leveres til et godkjent viltbehandlingsanlegg der det blir utført kjøttkontroll av mattilsynet.

2. Tidligjakt

Tidspunkt for gjennomføring: Oppstart 2020, kontinuerlig utviklingsprosess.

Rettet mot gåseart: Grågås og kanadagås

Ordinær jakttid på gåseartene er 10.8-23.12. Det betyr at jakten foregår under en periode hvor mesteparten av skadene allerede er gjort, slik at tiltaket kun vil ha en effekt hvis det skytes såpass mye gås at bestanden reduseres. Alternativt kan det søkes tidligjakt gjennom denne forvaltningsplanen, ved at Statsforvalteren kan godkjenne 15 dagers tidligere jaktstart for grågås, mens fylkeskommunen kan godkjenne 15 dagers tidligere jaktstart for kanadagås. Det er et ønske å søke om tidligjakt på bakgrunn av denne planen, og det søkes til både Statsforvalteren og fylkeskommunen.

Tidligjakt vil kunne redusere skadene i de to ukene før jaktstart, en periode hvor det oppleves en del skade på både grønnsaker og i legde.

Tidligjakta foreslås gjennomført fra 26.7-9.8, i følgende tid på døgnet: 4.00 – 10.00, etter søknad til Statsforvalteren i Oslo og Viken (Grågås) og Viken fylkeskommune (Kanadagås). Jakten søkes kun for dyrket mark.

Ved oppstart av tidligjakt meldes det til Politi, hyttevev og andre aktuelle interessenter.

Det er også viktig at både jegere og grunneiere blir informert om hvordan man jakter mest mulig effektivt på gås.

3. Organisert og kontrollert eggsanking.

Tidspunkt for gjennomføring: i løpet av planperioden

Rettet mot gåseart: Grågås og Kanadagås.

Ved å plukke et begrenset antall egg fra vært reir (det må være minst 2 egg igjen i hvert reir), vil man over litt tid kunne redusere bestanden av gås. Ved å la noen egg ligge igjen i reiret vil man også kunne unngå at gåsa legger egg på nytt. Siden gåsa har unger å passe på vil de kunne gjerdes ute fra områder de ikke skal være på (dette gjelder bare hekkende par med unger). Viktig å presisere at det ikke er snakk om eggpunktering.

Utfordringer med dette tiltaket:

- Ikke alle hekkeplassene er kjent.
- Må gjøres av kompetent mannskap, i organiserte lag for å unngå for mye forstyrrelser for gåsa og andre hekkende fuglearter.
- En del av gåsa hekker i reservater med ferdselsforbud i hekketiden.

Fordeler:

- Lovlig etter jakttingsforskriften frem til og med 15/4 for Grågås og 1/7 for kanadagås. Grunneier eller bruker kan sanke egg.
- Kan gi større uttak med mindre innsats enn jakt.
- Etter loven et lovlig bestandsregulerende tiltak i motsetning til skadefelling.

Dette krever i første omgang en større kartleggingsjobb for å lokalisere hekkeplasser for kanadagås og grågås. Når man så har oversikt over dette vil man kunne samle inn tillatelse fra grunneier og planlegge en større innsats. I reservater må dette søkes om til statsforvalteren om tillatelse.

4. Andre skadeavvergende tiltak

Andre skadeavvergende tiltak er hovedsakelig tiltak som skremmer eller holder gåsa fysisk unna de mest skadelidende områdene. Tiltakene som ikke går på skyting av gås kan også benyttes til ikke jaktbare arter, og kan være gode løsninger for å avverge skader fra for eksempel hvitkinngås.

Siden beiteskadene fra gås også er fra gås som hekker i andre kommuner/fylker, er det hensiktsmessig å konsentrere seg om tiltak som skremmer og reduseres tilstedeværelsen på jordene samtidig med tiltak som hindrer skader fra lokale hekkende gås.

Ansvar: Styringsgruppa informerer enkeltgrunneiere som har skade fra gås om mulige tiltak, effekten av disse og i hvilket omfang de bør utføres. Enkeltgrunneiere har ansvar for at tiltakene gjennomføres.

Skremming

Tidspunkt for gjennomføring: Kontinuerlig utenfor jaktseasonen.

Rettet mot gåseart: Alle aktuelle gåsearter.

Skremming på enkelteiendommer vil ikke hjelpe på skadesituasjonen for området totalt sett. Det arbeides for at bøndene som er skadelidende går sammen om felles skremming i tider på seasonen som skadetrykket er størst, utenom jakttiden. Skremming på alle de arealene hvor gåseskader kan

forekomme, kan føre til at gåsa benytter andre beiteområder og oppholdssteder utenom jakttiden, og kan derfor være et godt tiltak vår og sommer. Ved organisert skremming på skadeutsatte områder kan skadene avverges ved at gåsa beiter i friområdene, det være seg både reservatene og andre avsatte friområder.

Skremming av gås er en kontinuerlig prosess gjennom hele sesongen. Jo oftere det er folk på jorden, eller annet som skremmer gåsa, jo bedre er det som skadereduserende tiltak. Alternativ skremmemetode er bruk av hund. Hund virker naturlig truende på gjess, men det bør benyttes hund som ikke tar stand, men springer mot gjessene. Hund bør kun brukes på flygende gjess, da familie med unger kan angripe hunden og skade den.

Et velfungerende og konkret tiltak er å samle et par tre personer som tar en runde hver morgen i perioden gåsa utgjør skade, og skremmer gjessene på de arealene som har skader fra gås.

Det er høstet gode erfaringer ved bruk av fuglefigurer, som forestiller rovfugler som sirkler over åkeren. Slike figurer henger gjerne i lange stolper og flagrer i vinden. Det er viktig at slike figurer er naturtro og at de flyttes rundt til tider, så ikke gåsa blir vant til dem og forstår at det ikke er en reell trussel.

Skremming er et av de få tiltakene som kan benyttes mot ikke jaktbare arter, som hvitkinngås, samt på steder hvor skyting, gasskanon og annet bråk ikke kan benyttes.

Gasskanon

Gasskanon er forsøkt av flere bønder i varierende omfang, i både korn- og grasproduksjon. Kanonene holder gåsa vekk fra jorden i et par dager, før gåsa lærer seg at det ikke er farlig. Det er forsøkt å flytte kanonene rundt, med noe hell. Gasskanon skaper en del konflikter med naboene rundt, da det gir flere høye smell tidlig på morgenen når gjessene kommer.

Fugleskremsel

Fugleskremsel er forsøkt flere steder på ulike typer vekster, men har svært liten effekt. Gåsa venner seg til det etter kort tid, og beiter rundt skremselet. Effekten av fugleskremsel er noe bedre hvis man bytter ut den tradisjonelle ”mannen” med ei død gås, og flytter skremselet rundt på jorden fra dag til dag. Det er også forsøkt med skremsel som ligner på rovfugler, og det gir noe bedre effekt enn de tradisjonelle.

Laser

Bruk av laser til å skremme gås er en relativt ny metode som er testet ut i noen områder, blant annet Råde og Fredrikstad.

Strålevernforskriften setter reguleringer i bruk og innehav av laser. De som skal bruke laser til skremming av gås må ha opplæring og tillatelse til bruk.

Laser kan være et effektivt hjelpemiddel mot skremming men som skremme tiltak flest må gåsa som blir skremt ha et område å flytte til slik at man ikke bare flytter problemet over til naboen.

Kommunikasjon med andre brukere

Hvis man skal få en effektive tiltak er det viktig med kommunikasjon mellom ulike aktører i samfunnet. Det er lett å legge alt ansvar til rettighetshaver eller kommune, men det er like viktig å benytte seg av publikum. I planområdet er det flere bønder som opplever skader på leiejord langt fra bosted, som gjør at skaden kanskje ikke oppdages før det er for seint. Derfor er det ønskelig å

stimulere til varsling fra publikum om eventuelle ansamlinger av gås. Det bør settes i gang arbeid rundt informasjon til publikum om rapportering til kommunen eller berørte rettighetshavere i planperioden. Ved at bonden får informasjon om at det er gås på jordene tidlig, kan bonden gjøre tiltak raskt og trolig redusere skadeomfanget betraktelig.

Friområder

Tidspunkt for gjennomføring: Friområder kan variere ut fra sesong og beitegrunnlag, men reservatene vil kontinuerlig fungere som friområder.

Rettet mot gåseart: Alle aktuelle gåsearter.

I andre steder av landet har man hatt god effekt av å sette av friområder for gåsa. Dette er områder hvor det ikke skremmes eller jaktes gås i jakttiden, med den tanken om at gåsa holder seg i disse områdene. Problemet flyttes til mindre utsatte områder. Hvis gåsa blir jaktet på over hele området, vil det trolig føre til at gåsa holder seg unna området, men bestanden vil ikke da kunne reduseres. Erfaringer fra andre områder viser at gåsa blir lenger til stede i området hvis de har friområder hvor det ikke jaktes på og de kan beite i fred. Dette er aktuelle tiltak i planområdet, både siden reservatene fungerer som friområder, samt at det er steder på landbruksarealene hvor gåsa kan være uten at det blir for store konsekvenser. Hvis gjessene holder seg på et sted, og beiter der, kan det føre til mindre skader samlet sett.

For at naturreservater skal kunne fungere som gode friområder må de være attraktive for gjessene, både som hvileområder, men også som beiteområder for å hindre at de flyr fra verneområdene og inn på jordbruksarealer. Det kan være aktuelt å skjytte verneområdene på en slik måte at det blir mer attraktivt for gjessene å være i reservatene. På den måten kan omfanget av gjess på jordbruksområdene reduseres. Dette gjøres i samarbeid med vernemyndighet og ornitologisk forening. Det må også vurderes hva som var formålet bak vernet av området.

Det legges også opp til kontakt med kommunen for å se på muligheter for å legge områder om til gåsebeite/friområder, mot økonomisk kompensasjon (SMIL-midler). Disse områdene bør ligge slik at gåsa kan skytes på vei til og fra områdene, men samtidig ikke kan skytes kloss inntil friområdene. Områdene må bestå av vekster som tåler en viss skade, eventuelt vekster som gjessene kan beite på uten at det blir skade. Styringsgruppa vurderer i samarbeid med aktuelle grunneiere og landbruksavdelingen hos kommunene hvor disse områdene bør være.

Aktuelle arealer som kan legges til friområder:

- Naturreservatene: Disse fungerer som friområder hele året, men kan gjøres mer attraktive med å samarbeide med vernemyndigheten.
- De fuktige områdene mellom Karlshus og Skinnerflo i Råde. Dette er områder som er vanskelig å dyrke på grunn av svært fuktig jord.
- Tasken, Råde.

Gjerding

Tidspunkt for gjennomføring: Permanent

Rettet mot gåseart: Alle aktuelle gåsearter.

Gjerding kan fungere godt når det er hekkende gås med unger som ikke er flyvedyktige som gjør skade, da disse ikke flyr. Effekten vil evt. være på forsommeren. Lave gjerder (ca 50cm) vil kunne være nok da det er ungene som ikke er flygeferdige som gjerdet skal stoppe. Gjerdet bør plasseres slik at gåsa har en stripe de kan beite på nedsiden av gjerdet. Dette vil trolig fungere der hvor hekkende gås går opp på jordet fra sjøen, både ved reservater og ellers langs vannkanter.

Det er viktig at området på den siden av gjerdet hvor gåsa skal få være er av beitemessig god nok kvalitet til at gåsa vil bli værende der og ikke forsøke å finne måter å komme seg rundt gjerdet eller finne andre plasser med dyrka mark å beite på.

Skadefelling

Tidspunkt for gjennomføring: Ved behov, hovedsakelig før 1. mai.

Rettet mot gåseart: Hovedsakelig grågås, til dels kanadagås, kortnebbgås og hvitkinngås

Det er et ønske om å fortsatt ha muligheten til å få tillatelse til skadefelling på grågås, kortnebbgås og hvitkinngås i perioder hvor andre tiltak fungerer dårlig. For Kanadagås kan eier/bruker gjennomføre skadefelling etter egnen vurdering (se eget punkt under lovverk og skjema i vedlegg) Det er hovedsakelig under vår og sommeren hvor skadefelling er aktuelt. Ved skadefelling av hekkende gås skal det kun gjøres før 1.mai, mens det er ønskelig å ha mulighet til skadefelling av ikke hekkende gress også mellom 1.5 og jaktstart.

Skadefelling har varierende effekt, men fungerer en viss tid, og er et aktuelt tiltak i akutte skadesituasjoner utenom jakttiden. Felling av skadegjørende gås kan innvilges etter søknad til kommunen. Forskriften har en rekke krav til gjennomføring. Andre tiltak skal være utført og gåsa skal være skadegjørende inneværende år. Skadefelling er ikke jakt, kun en form for skremselstiltak. Det betyr at tiltaket ikke skal benyttes som bestandsreducerende, og det gis kun tillatelse til å felle et gitt antall (få) individer.

I våre områder er det gitt et fåtall skadefellingstillatelser i hver kommune hvert år. Dette er etter vår vurdering *utstrakt* slik det er nevnt i forskrift om tider for jakt og fangst i bestemmelsene hvor det kan åpnes for tidlig jakt i perioden 26/7-9/8.

En målrettet bruk av skadefelling vil ha god effekt i noen områder og vil være et viktig virkemiddel for å oppfylle målene i planene og å redusere konfliktene og skadene som forårsakes av gås.

Skjemaet i vedlegg 3 er laget for kanadagås som kan felles etter egen vurdering av den skadelidende. Og inneholder de momentene som skal vurderes før Skadefelling. Skjemaet i vedlegg 4 kan brukes som en mal ved søknad om skadefelling av grågås eller Hvitkinngås.

For kortnebbgås må det søkes til statsforvalteren om tillatelse til skadefelling. Det er de samme vurderingene som ved de andre artene som skal ligge til grunn, men siden vi har lite kortnebbgås i våre områder, bortsett fra noe trekkende gås vår og høst er dette i liten grad aktuelt hos oss.

5. Informasjon og gåsejakkurs

Tidspunkt for gjennomføring: Kontinuerlig.

Ansvar: Østfold Bondelag/Lokale bondelag gjerne i samarbeid med andre organisasjoner.

Informasjon til både bønder, grunneiere, jegere og til andre brukergrupper ses på som et viktig tiltak. God informasjon kan bidra til å skape forståelse for de ulike tiltakene og hvorfor god organisering er viktig.

Informasjon spres internt hos bøndene via lokallagene, men også via andre kanaler, gjennom kommunen og via aktuelle nettsider. Spesielt interesserte foreninger, som Ornitologisk forening og Jeger og fiskeforeninger i Østfold, informeres særskilt.

6. Måling av effekten av de ulike tiltakene

Tidspunkt for gjennomføring: 2025.

Ansvar: Østfold Bondelag/Lokale bondelag, enkeltbønder og jegere.

For å vurdere effektene av tiltakene skal det registreres eventuelle forandringer i skadesituasjonen og gåsebestanden.

En kortfattet rapport om gjennomførte tiltak, erfaringene og effektene av disse, samt eventuelt endring i gåsebestanden sendes kommunen, Fylkesmannens miljøvernavdeling og Østfold Fylkeskommune.

Vedlegg:

Vedlegg 1: Arter – Biologi

Grågås

Grågås hekker hovedsakelig i tilknytting til saltvann på holmer og øyer langs kysten, men kan ha de siste årene begynt å hekke også i innlandet. Reiret plasseres oftest skjult i takrør eller lavt kratt/busksjikt eller på lave grasbevokste holmer, langt ut i fjorden. Grågåsa legger som regel 4-6 egg i månedsskiftet mars/april i våre områder, og ruges i 28-29 døgn av hunnen. Hannen oppholder seg gjerne i nærheten av reiret, men vokter det ikke slik som andre gåsearter. Gåseungene blir flyvedyktige ved omlag 10 uker, og "familien" holder sammen til neste års hekking.

Grågåsa beiter hovedsakelig gras og urter, og har vesentlig kortere nebb enn andre gåsearter som beiter på vannplanter. Jordbruksvekster er en viktig del av matfatet. Grågåsa kan dog også beite relativt hardt på vannplanter, ved at de tar nye skudd effektivt.

Dagens norske høstbestand blir vurdert til om lag 100 000 individer.

Jakttiden er 10.8-23.12.

Kanadagås

Kanadagåsa er vår største gåseart, med en høyde på 90-100 cm, og et vingespenn på 160-175 cm.

Kanadagås hører opprinnelig hjemme i Nord-Amerika, men ble tidligere satt ut som jaktvilt. De første kanadagjessene ble satt ut på Nesodden i 1936, og er seinere satt ut en rekke steder.

I Norge hekker hovedsakelig kanadagåsa i innlandet, gjerne ved næringsfattige skogsjøer, men hekking i skjærgården er også relativt vanlig. Kanadagåsa bygger reir på ei tue, en lav holme eller helt ubeskyttet på en åpen eng eller myr. Hunnen legger 4-6 egg, og ruger eggene aleine i om lag en måned. Ungene er flyvedyktige ved om lag 2 måneders alder.

Utover høsten trekker de fleste kanadagjessene ut mot kysten, eller mot større vann i nærheten av landbruksarealer.

I 1999 ble bestanden anslått til noe mer enn 15 000 fugl i Norge. Kanadagåsbestanden i Norge virker ikke å være i særlig vekst nå, da avskytingen har vært relativt stabil de siste årene.

Jakttiden er 10.8-23.12

Kortnebbgås

Kortnebbgåsa er 65-75 cm høy og har et vingespenn på 135-160cm.

Kortnebbgåsa hekker på Svalbard, og passerer Norge på vår- og høsttrekket. Hekkingen foregår gjerne i kolonier på klippehyller, i fjellskrenter eller i rasområder.

Det er om lag 81 500 individer i vinterområdene (2013).

Jakttiden er 10.8-23.12.

Hvitkinngås

Hvitkinngåsa er om lag 60-70 cm høy, og har et vingespenn på 130-145 cm.

Hvitkinngåsa hekker opprinnelig i Arktiske strøk, i Russland, Grønland og Svalbard. Hekkingen foregår på lave holmer eller i det lave tundragraset. Siden 1980-tallet har hvitkinngåsa hekket i Indre Oslofjord, også langs Østfoldkysten. Bestanden i Oslofjorden er økende, og det utføres en rekke tiltak for å redusere bestanden i Indre Oslofjord. Det er anslått i overkant av 200 par i Indre Oslofjord, og om lag det samme i Ytre Oslofjord (tall fra 2016). Tellingene fra de siste 3-4 årene viser over 500 par i Ytre Oslofjord.

Dietten består hovedsakelig av lavt gras.

Tellingene i overvintringsområdene viser om lag 23000 individer på Svalbard (Spitsbergen).

Det er ikke jakt på hvitkinngås, da den er fredet gjennom Bonn-konvensjonen.

Andre mindre vanlige gjess

Ringgås

Ringgås ses kun sporadisk hos oss. Hekkingen foregår på blant annet Grønland og Svalbard.

Bestanden teller om lag 7000 individer (2009).

Det er ikke jakt på Ringgås, da den er fredet gjennom Bonn-konvensjonen.

Sædgås

Sædgås hekker gjerne på oversvømte enger eller på myrer og i sumpdammer på taigaen. De 4-6 eggene ruges i 27-29 dager, og hannen vokter eggene sammen med hunnen. Gåseungene blir flyvedyktige ved om lag 8-10 uker.

Sædgås lever, som grågås, av gras og urter, samt jordbruksvekster.

Dagens sædgåsbestand er beregnet til ca 60 000 individer på verdensbasis.

Det er ikke jakt på Sædgås.

Vedlegg 2: Forslag til tilrettelegging for effektiv gåsejakt.

For at gåsejakten skal være effektiv, sikker og gi resultater bør det tilrettelegges. Grunneieren kan tilrettelegge for jakten slik at det blir enklere for jegeren, men også enklere for grunneieren å vite hvor jegerne sitter og hvilken retning jegeren skyter.

Kart:

Kart over teigene med hvor jakten kan foregå, med klare inntegnede grenser mot nabo teiger det ikke skal jaktes på. Dette gjør det lettere for jegeren å sette seg på riktig teig, samt reduseres sjansen for å skyte fugl over annen manns eiendom.

Parkering:

Avtale om hvor jegeren kan parkere gjør at grunneieren til enhver tid om det er jegere til stede eller ikke. Parkeringen må være slik at bilen ikke stikker seg for gåsa, slik at gåsa skjønner at det er noe unormalt. Parkeringen bør tegnes inn på kartet.

Avtalte skyteretninger

Ved å tegne inn sikre skyteretninger på kartet, eller usikre skyteretninger, blir jakten tryggere for grunneieren og andre rundt. Anbefalt sikkerhetsavstand med dagens gåseammunisjon varierer med haglmateriale og størrelse, men 300 meter er en god tommelfingerregel.

Informasjon til jegeren

Å gi informasjon til jegeren om når gåsa er til stede, samt trekkmonsteret gjør jakten mer effektiv. Det er viktig å jakte fra det jordet gåsa skal ned på, eller jakte under fuglen (under der den trekker forbi). Svært gode gåsejegere trenger gjerne bare å ligge under trekktruten til fuglene for å lokke de ned på lokkefuglene og inn på haglehold.

Informasjon til naboer

Det er viktig å informere naboer og andre brukere av området om hvilke dager det skal jaktes på, da gåsejakta foregår tidlig på morgenen.

Høyere stubb/sette igjen korn

Det er svært viktig med god kamuflasje på gåsejakt, og dagens "layout blinds" hjelper jegeren med å kamuflere seg godt. Likevel er det ikke nok å legge ut blindsen midt på jordet når det er stubb der. Blindsen vil da kaste skygger og bli synlig for gåsa. For å tilby jegeren et godt utgangspunkt for skjul er det en fordel om halmen ikke snittes, stubben gjøres høyere noen steder og/eller det settes igjen felter med korn som uansett ikke gir all verdens utbytte. Det være seg felter med mye ugras, bløte områder, skyggefulle jordekanter etc. Jegeren kan også benytte jordekantene som skjul, bare jordekanten ikke består av trær. Gåsa liker ikke å lande i nærheten av trær, men grasvegetasjon bryr gåsa seg lite om.

Grave groper

Den beste formen for kamuflasje under gåsejakt er en kombinasjon av "layout blinds" og grave groper omtrent midt på jordet. Gropene graves etter tresking slik at blindsen går ned i gropa. Toppen på blindsen bør ligge jevnt med jordet. Dette kan anses som et ekstremt tilretteleggingstiltak, men å lage slike groper omtrent midt på jordet kan gi gåsejegeren svært gode resultater. Gropene bør graves enten med engang etter tresking og fylles igjen med halm, eller graves kvelden før selve jakten. Jorda fra gropa må kjøres vekk fra jordet så ikke gåsa fatter mistanke.

Friområder

For at friområder skal fungere å de være attraktive både som hvileområde og beiteområder. Naturreservater er ofte gode hvileområder, men kan også bli gode beiteområder hvis de blir skjøttet. Dersom naturreservater skal skjøttes må dette gjøres i samarbeid med vernemyndighetene, og man må også ta hensyn til hva som var formålet til vernet av naturreservatet. For opprettelse av friområder lokalt for å få til effektiv gåsejakt i et område må man ha planer om

Friområder trenger ikke å være permanente, i de tilfellene hvor man har organisert jakt over et visst område er det ofte nok at man lar gåsa være på et jorde i noen dag før man jakter og ikke jakte på de nærliggende jordene noen dager etter at man har jaktet. På denne måten vil gåsa føle seg trygg og ikke sette trekket i gang tidligere. Dermed kan man etter noen dager jakte på nytt. Denne metoden fører til at man kan ta ut et større antall gås og dermed redusere bestanden.

Vedlegg 3: Skjema for dokumentasjon av skadefelling av Kanadagås

Dokumentasjonsskjema for skadefelling av Kanadagås etter skadelidende sin egen vurdering: Kan også brukes som melding til kommunen om gjennomført skadefelling av kanadagås.

Dato for felling:	
Eiendom: kommune og gnr/bnr. Gjerne også stedsnavn	
Navn på eier/bruker:	
Type avling og skade:	
Antall kanadagås observert på arealet som har fått skade:	
Antall ganger/dager har det blitt observert Kanadagås på området med skade?	
Hvilke skadeforebyggende tiltak har blitt forsøkt.	
Antall individer felt:	
Effekt av skadefellingen:	

_____

Dato og Underskrift bruker

Vedlegg 4: Skjema for søknad om skadefelling av Gås

Dette skjemaet kan brukes som en mal for hva en søknad om skadefelling av grågås og Hvitkinngås skal inneholde.

Dato:
Eiendom: Kommune og gnr/bnr. Gjerne også stedsnavn.
Navn på eier/bruker:
Type avling, skade og omfang av skade:
Økonomiske konsekvenser av skaden:
Antall gås observert på arealet som har fått skade og antall dager/ganger gås har blitt observert på arealet?
Hvilke skadeforebyggende tiltak er blitt forsøkt?
Hvilken gåseart og antall individer det søkes om skadefellingstillatelse til:
I hvilket tidsrom søkes det om å få gjennomføre skadefelling? Fra dato til dato.

_____

Dato og Underskrift søker